

А. В. Прудзеіна,
*дацэнт кафедры тэорыі і гісторыі
інфармацыйна-дакументных камунікацый,
кандыдат педагогічных навук*

ВЫКАРЫСТАННЕ ЭЛЕКТРОННЫХ ІНФАРМАЦЫЙНЫХ РЭСУРСАЎ ПА КРАЯЗНАЎСТВЕ Ў ПАДРЫХТОЎЦЫ СТУДЭНТАЎ ЗАВОЧНАЙ ФОРМЫ АТРЫМАННЯ АДУКАЦЫІ

Неад'емным фактарам станаўлення інфармацыйнага грамадства і грамадства ведаў з'яўляецца ўкараненне інфармацыйна-камунікатыўных тэхналогій (ІКТ) і ў сферу адукацыі. Асноўнай мэтай адукацыі становіцца не простая сукупнасць ведаў, уменняў, навыкаў, а заснаваная на іх асобная, сацыяльная, прафесійная кампетэнтнасць, уменне рацыянальна і эфектыўна жыць і працаваць у хутка зменлівым свеце. Новая парадыгма адукацыі арыентуе на пераход да кампетэнтнага навучання. Выкарыстанне дадзенага падыходу прадугледжвае стварэнне ўмоў для авалодання комплексам кампетэнтнасцей, якія азначаюць патэнцыял, здольнасці студэнта да жыццядзейнасці ва ўмовах сучаснай шматфактарнай сацыяльна-палітычнай, рынкавай эканамічнай, інфармацыйнай і камунікатыўна насычанай прасторы. Выкарыстанне дадзенага падыходу прадугледжвае забеспячэнне прафесійнага станаўлення асобы сучаснага канкурэнтаздольнага спецыяліста, які гатоў да паўнавартаснай прафесійнай, кіраўніцкай, вытворча-тэхналагічнай, навукова-метадычнай, даследчай дзейнасці, якая прадугледжвае выкарыстанне інфармацыйна-камунікатыўных тэхналогій.

Камп'ютарныя тэхналогіі ў навучанні разглядаюцца ў педагогіцы як павышэнне яго эфектыўнасці, як сродак паспяховага засваення ведаў, стымулявання творчай пазнавальнай актыўнасці навучэнцаў. У вучэбным працэсе ў вузе інфармацыйныя тэхналогіі выкарыстоўваюцца ў якасці: сродку навучання, які забяспечвае актывізацыю і фарміраванне пазнавальнай дзейнасці студэнта; прадмета вывучэння, які прадугледжвае знаёмства з сучаснымі метадамі апрацоўкі, захавання, перадачы, прадастаўлення інфармацыі, улічваючы спецыфіку арганізацыі інфармацыйных працэсаў у прафесійным асяроддзі; інструмента рашэння прафесійных задач, якія забяспечваюць фарміраванне ўмення прыняць рашэнне ў сучасным інфармацыйным асяроддзі

(вызначэнне, арганізацыя, пошук прафесійна важнай інфармацыі, выбар і выкарыстанне сродкаў, адэкватных пастаўленай мэце, распрацоўка тэхналогіі апрацоўкі інфармацыі, выкарыстанне атрыманых вынікаў) [1; 2].

Прымяненне камп'ютараў у навучанні прадугледжвае выкарыстанне іх спецыфічных рыс: магчымасць арганізацыі працэсу пазнання, які падтрымлівае дзейнасны падыход ва ўсіх звёнах вучэбнай справы; індывідуалізацыя вучэбнага працэсу пры сутнаснай яго захаванасці за кошт праграмаванасці і дынамічнай адаптаванасці аўтаматызаваных вучэбных праграм; магчымасць выкарыстання і арганізацыі прынцыпова новых пазнавальных сродкаў.

Інфармацыйныя тэхналогіі даюць магчымасць зрабіць працэс навучання больш актыўным, таму ўзнікаюць змены ва ўзаемаадносінах паміж педагогам і тым, хто навучаецца, якія будуць на аснове супрацоўніцтва. Іх выкарыстанне павышае матывацыю і пазнавальную дзейнасць студэнтаў, пашырае іх далягляд, дазваляе ўжыць асобна-арыентаваную тэхналогію інтэрактыўнага навучання – забяспечыць дыферэнцыяцыю навучання (павялічыць ступень рэалізацыі прынцыпу індывідуальнага падыходу), спрыяе развіццю асобы ў працэсе ўласнай дзейнасці, арыентавана на развіццё даследчых здольнасцей студэнтаў, эфектыўна ўплывае на павышэнне ўзроўню паспяховасці засваення прадмета, робіць гэты працэс больш разнастайным, дынамічным, спрыяе правядзенню заняткаў на больш высокім эстэтычным, эмацыянальным узроўні, забяспечвае доступ да аддаленых інфармацыйных рэсурсаў, робіць веды студэнтаў больш практыка-арыентаванымі [3].

Дзейнасць сучаснай бібліятэкі, у тым ліку і ў галіне краязнаўства, прадугледжвае ўсебаковае актыўнае выкарыстанне аўтаматызаваных інфармацыйных тэхналогій. З мэтай атрымання ведаў аб электронных інфармацыйных рэсурсах (ЭІР) па краязнаўстве, навыкаў іх практычнага выкарыстання, нягледзячы на нешматлікую колькасць гадзін, прызначаных для дысцыплін спецыялізацыі «Бібліятэчна-бібліяграфічнае краязнаўства» для студэнтаў завочнага навучання, ажыццяўляецца знаёмства перш за ўсё з электроннымі каталогамі, базамі даных. Пры вывучэнні дысцыпліны «Індэксаванне краяўзнаўчых дакументаў» у лекцыях адлюстроўваецца прымяненне аўтаматызаваных тэхналогій пры прадметным, класіфікацыйным, каардынатым індэксаванні краяўзнаўчага дакумента. На практычных занятках на базе ДУ

«Мінская абласная бібліятэка імя А. С. Пушкіна» (у рамках дзейнасці вучэбна-навукова-вытворчага комплексу (ВНВК) «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў – Мінская абласная бібліятэка імя А. С. Пушкіна») студэнты авалодваюць практычнымі навыкамі работы па стварэнні пошукавага вобразу крэзнаўчага дакумента ў электронным асяроддзі.

Выкладанне прадмета «Бібліятэчна-бібліяграфічнае абслугоўванне па крэзнаўстве» адносна электроннага асяроддзя прадугледжвае як лекцыйныя, так і практычныя заняткі. Студэнты знаёмяцца з прававымі асновамі бібліятэчна-бібліяграфічнага абслугоўвання; спецыфікай індывідуальнага абслугоўвання; характарыстыкай відаў онлайнавага даведачна-бібліяграфічнага абслугоўвання; выкарыстаннем электроннай формы групавога і масавага абслугоўвання; спецыфікай прадстаўлення спісаў новай літаратуры, выставак, аглядаў па крэзнаўстве ў электроннай форме; электронным крэзнаўчым даведачна-бібліяграфічным апаратам бібліятэкі (ЭКДБА) як рэсурснай базай бібліятэчна-бібліяграфічнага абслугоўвання; характарыстыкай структуры ЭКДБА: рэсурсы уласнай генерацыі, набытыя і аддаленыя; патрабаваннямі да стварэння пуцяводніка па крэзнаўчых інтэрнэт-рэсурсах; бібліятэчнымі паслугамі па задавальненні крэзнаўчых запытаў: электронная дастаўка дакументаў, віртуальныя чытальныя залы і інш.; рэалізацыяй іміджавай, інфармацыйнай, сэрвіснай функцыямі сайта бібліятэкі па прадстаўленні яе крэзнаўчай дзейнасці ў галіне бібліятэчна-бібліяграфічнага абслугоўвання карыстальнікаў; выкарыстаннем карпаратыўнасці пры стварэнні і прымяненні інфармацыйных рэсурсаў па крэзнаўстве.

Мэта практычных заняткаў па дадзенай тэме – засвоіць інфармацыю па крэзнаўстве, якая прадстаўлена на сайтах бібліятэк, формы бібліятэчна-бібліяграфічнага абслугоўвання карыстальнікаў па крэзнаўстве, якія выкарыстоўваюцца ў электронным асяроддзі, і авалодаць іх метадыкай. Падчас практычных заняткаў студэнт павінен зрабіць параўнальны аналіз інфармацыі па крэзнаўстве, якая прадстаўлена на сайтах бібліятэк Беларусі, замежных краін.

Пры вывучэнні другога раздэла «Дакументныя рэсурсы па крэзнаўстве» на практычных занятках студэнты знаёмяцца з электроннымі крыніцамі камплектавання фондаў крэзнаўчымі і мясцовымі дакументамі (сайты выдавецтваў, інтэрнэт-магазінаў, аўкцыёны і г.д.), знаёмяцца з інфармацыяй, прадстаўленай на сайтах бібліятэк у дапамогу камплектатару і інш.

У мэтах непасрэднага знаёмства з першакрыніцамі ў ходзе вывучэння трэцяга раздзела «Асобныя калекцыі дакументных рэсурсаў па краязнаўстве» лабараторныя заняткі праводзяцца на базе Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Студэнты знаёмяцца з інфармацыяй краязнаўчага характару, якая прадстаўлена ва ўніверсальных, шматгаліновых, галіновых, праблемна-арыентаваных, тэматычных інфармацыйных рэсурсаў, якія генерыруюцца бібліятэкай. Асаблівая ўвага надаецца магчымасці выкарыстання каштоўнай паўнатэкставай інфармацыі краязнаўчага характару, якая прадстаўлена ў калекцыях электроннай бібліятэкі НББ: «Крыніцы па гісторыі Беларусі канца XVIII – пачатку XX ст.», «Перыядычны друк Беларусі другой паловы XVIII ст. – 1917 г.», «Белавежская пушча» і інш. Разглядаецца «Электронны архіў нацыянальнай перыёдыкі», у якім часткова прадстаўлена і рэгіянальная перыёдыка. Дадзены электронны інфармацыйны рэсурс можа паслужыць прыкладам стварэння аналагічнага рэгіянальнага па змесце рэсурсу. Ажыццяўляецца знаёмства з ЭІР уласнай генерацыі.

У гэтым годзе студэнтам завочнага навучання быў прапанаваны курс па выбару «Электронныя інфармацыйныя рэсурсы па краязнаўстве». Аб'ём яго прадугледжвае 10 гадзін лекцый, але практычна-арыентаванага характару, што прадугледжана спецыфікай прадмета выкладання. У ходзе вывучэння прадмета студэнты знаёмяцца, робяць параўнальны аналіз ЭІР па краязнаўстве як бібліятэк Беларусі, так і замежжа: электронныя каталогі, базы даных, інфармацыйна-бібліяграфічныя, даведачныя рэсурсы, агульнадаступныя інтэрнэт-рэсурсы па краязнаўстве. У ходзе вывучэння прадмета ажыццяўляецца абмеркаванне вынікаў аналізу электронных інфармацыйных рэсурсаў.

Вопыт выкарыстання электронных інфармацыйных рэсурсаў па краязнаўстве па дысцыплінах спецыялізацыі сведчыць аб іх садзейнічанні эфектыўнасці навучання.

---

1. Богатырева, Е. А. Педагогические условия использования информационных технологий как фактор формирования компетентности студентов (на примере преподавания педагогических дисциплин) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Е. А. Богатырева ; Каспийский гос. у-т технологий и инжиниринга им. Ш. Есенова. – Атырау, 2010. – 25, [5] с. : ил.

2. Прокудин, Д. Е. Технологии образования информационного общества / Д. Е. Прокудин // Философия образования. – 2007. – № 3. – С. 298–306.

3. Чирков, С. В. Сущность информационной культуры в контексте компетентностного подхода / С. В. Чирков // Философия образования. – 2011. – № 3. – С. 78–83.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ